

**Visie op de kenniscentra
beroepsonderwijs bedrijfsleven en Colo**

9 juni 2008

publicatienr. 2/08

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	5
2.	Duurzame relaties	5
3.	Taak en functie van het kenniscentrum in de relatie tussen scholen en bedrijven respectievelijk onderwijs en bedrijfsleven	6
4.	Onderscheid tussen wettelijke en niet-wettelijke taken	7
5.	Samenstelling van de besturen van de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven	8
6.	Aantal kenniscentra	9
7.	Rol van de (gezamenlijke) kenniscentra in de regio	10
8.	Rol van Colo	10

Visie op de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven en Colo

1. Inleiding

Voor een goed functionerende economie is samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven en tussen scholen en bedrijven essentieel. Goed beroepsonderwijs kan niet zonder adequate betrokkenheid van het bedrijfsleven.

In het huidige stelsel van het beroepsonderwijs functioneren diverse actoren, die er samen voor moeten en willen zorgen dat deelnemers in het beroepsonderwijs kunnen studeren en na het behalen van het diploma een plek op de arbeidsmarkt vinden of kunnen doorstuderen in het vervolgonderwijs. De primaire actoren zijn de scholen en de bedrijven, die in een combinatie van binnen- en buitenschoolse leertrajecten zorgen voor een optimaal leertraject. Daarnaast fungeren als secundaire actoren onder andere de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven en het sectorale bedrijfsleven, waaronder de brancheorganisaties en vakbonden.

In deze notitie geeft de Stichting van de Arbeid haar visie op de positie en taken van de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven en op de rol van Colo.

De reden voor het opstellen van deze notitie is dat er zorg is bij het bedrijfsleven over het uitoefenen van haar rol in het beroepsonderwijs. Het bedrijfsleven kiest voor een volwaardige rol als partner en mede-uitvoerder van beroepsonderwijs. Dit houdt in dat het bedrijfsleven betrokken wenst te worden bij de uitvoering van het beroepsonderwijs én bij de beleidsontwikkelingen. Het betekent ook dat het bedrijfsleven duidelijk wil maken hoe het aankijkt tegen de taken van de kenniscentra en de rol van Colo.

2. Duurzame relaties

De invoering van competentiegericht beroepsonderwijs betekent dat de praktijkgerichtheid van het beroepsonderwijs groter wordt. Immers de competenties die in het beroepsonderwijs geleerd worden, zijn rechtstreeks ontleend aan die van de beroepspraktijk. Nauwe relaties en een goede afstemming tussen scholen en bedrijven zijn essentieel. Omdat de werelden van beroepsonderwijs en beroepspraktijk niet als vanzelfsprekend op elkaar gericht zijn, moet de afstemming georganiseerd worden. Zowel op het niveau van de directe contacten tussen scholen en bedrijven als tussen het scholenveld en het georganiseerde bedrijfsleven.

De Stichting van de Arbeid ziet in het bevorderen van de samenwerking tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven een duidelijke doch afgebakende uitvoerende taak voor de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven. Kenniscentra zijn binnen het afgebakende taakgebied de operationele kracht, die startend vanuit het belang van het bedrijfsleven, faciliterend en ondersteunend is bij het realiseren van optimale relaties tussen bedrijfsleven en beroepsonderwijs, tussen bedrijf en school. Hiermee is de Stichting van mening dat de kenniscentra een duidelijke meerwaarde kunnen hebben. In dit verband wil de Stichting vervolgens wel benadrukken dat de voorgestelde

bezuinigingen op het budget voor de kenniscentra dan niet ten koste moeten gaan van de kwaliteit en de uitvoering van hun taken.

3. Taak en functie van het kenniscentrum in de relatie tussen scholen en bedrijven respectievelijk onderwijs en bedrijfsleven

Het gaat om de twee taken die op grond van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) op het bordje liggen van de kenniscentra. Het gaat dan om het opstellen van kwalificatiedossiers in het kader van de kwalificatiestructuur beroepsonderwijs en het werven, accrediteren en begeleiden van leerbedrijven.

Daarnaast hebben de kenniscentra een wettelijke taak op grond van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO). Deze taak betreft de beoordeling van de kwaliteit van een leerbedrijf waar het buitenschoolse praktijkgedeelte van een leerwerktraject vmbo (basisberoepsgerichte leerweg) plaatsvindt. Deze taak heeft veel overeenkomsten met het werven, accrediteren en begeleiden van leerbedrijven op grond van de WEB en wordt daarom niet apart aan de orde gesteld.

Bij de uitvoering van deze taken is het kenniscentrum dienstverlenend (ondersteunend en adviserend) aan het bedrijfsleven om de vraag van het bedrijfsleven naar voldoende en goed opgeleide werknemers te articuleren en te vertalen in up to date kwalificatiedossiers en te zorgen voor een voldoende aantal kwalitatief hoogwaardige leerbedrijven c.q. plaatsen waar beroepspraktijkvorming (bpv) kan plaatsvinden. En daarmee zijn de kenniscentra tegelijkertijd dienstverlenend naar de scholen die over voldoende bpv-plaatsen moeten kunnen beschikken en steeds de meest actuele stand van zaken in de kwalificatiedossiers kunnen terugvinden.

Cruciaal bij de uitvoering van deze taken is de legitimering vanuit de branche(-s), die tot het werkveld van het kenniscentrum gerekend kunnen worden. Op die manier kunnen de kenniscentra de 'smeerolie' zijn tussen onderwijs en bedrijfsleven.

De kwalificatiedossiers vormen de basis voor het organiseren van leertrajecten door de scholen. Ze zijn daarmee het kader voor het vormgeven van de opleidingen, waarbij het mogelijk is dat er per dossier meerdere opleidingen ontwikkeld worden. De dossiers sluiten aan bij de behoefte op de arbeidsmarkt en bieden - waar relevant - ook de bouwstenen voor doorlopende leerlijnen respectievelijk het volgen van een vervolgopleiding. Het vormgeven en organiseren van 'passend' onderwijs vindt plaats in nauwe samenwerking met de branches en het werkveld.

De kwalificatiedossiers dienen naar het oordeel van de Stichting van de Arbeid richtlijnen en/of modellen (examenprofiel) te omvatten over de wijze waarop de examinering plaatsvindt. In het format, dat de kenniscentra verplicht moeten hanteren, moet dit opgenomen worden.

Het opstellen van de kwalificatiedossiers vindt plaats op grond van door het sectorale bedrijfsleven opgestelde beroepscompetentieprofielen. De totstandkoming én het onderhoud van de kwalificatiedossiers is een gezamenlijke activiteit van deskundigen vanuit het sectorale bedrijfsleven en het scholenveld. De zeggenschap over de kwalificatiedossiers is toebedeeld aan het sectorale bedrijfsleven en het onderwijs, die in pariteit opereren en beslissen.

Bij de invoering van het competentiegerichte beroepsonderwijs, die nu volop gaande is, is het gewenst dat de experimenten op basis van de competentiegerichte kwali-

ficatiedossiers voorzien in nauwe samenwerking met het kenniscentrum/paritaire adviescommissie en het (sectorale) bedrijfsleven bij opzet en uitvoering van de experimenten. Zo worden niet alleen de onderwijskundige aspecten in ogenschouw genomen, maar ook of de kwalificatiedossiers die civiele waarde opleveren die ervan verwacht mag worden. Bovendien is voor iedereen veel beter zichtbaar wat er gebeurt in het competentiegerichte beroepsonderwijs.

Met het werven, accrediteren en begeleiden van leerbedrijven wordt een aantal doelen beoogd. Ten eerste te voorzien in de behoefte aan toekomstig personeel in bedrijven. Dit houdt in dat het aantal noodzakelijke bpv-plekken direct gerelateerd is aan de behoefte op de arbeidsmarkt. Kenniscentra dienen in nauwe samenwerking met en gelegitimeerd door het sectorale bedrijfsleven zorg te dragen voor adequate informatie over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, zodat scholen weten aan welk type opleidingen er behoefte is. Ten tweede dient het kenniscentrum er voor te zorgen dat de leermogelijkheden op de werkplek en de kwaliteit ervan passen bij hetgeen in het kwalificatiedossier is bepaald. Hierbij hoort onder andere ook het opstellen van het profiel van de praktijkopleider.

De kenniscentra dienen deze taak in samenwerking met de scholen uit te voeren. In die zin kunnen kenniscentra in de regio een belangrijke ondersteunende rol vervullen ten aanzien van het bedrijfsleven als het gaat om decentrale afspraken tussen bedrijfsleven en onderwijs, onder andere waar het de bevordering van de instroom van deelnemers in opleidingen betreft.

De Stichting van de Arbeid ziet geen aanleiding om tot uitbreiding van het aantal wettelijke taken over te gaan.

4. Onderscheid tussen wettelijke en niet-wettelijke taken

De afbakening van het taakgebied van de kenniscentra betekent niet dat ze geen andere taken kunnen uitvoeren. Het is aan het bestuur van het kenniscentrum - in afstemming met alle relevante branches en/of sociale partners die tot het werkgebied van het kenniscentrum behoren en (zo nodig) het onderwijsveld - om het kenniscentrum opdracht te geven tot het uitvoeren van extra activiteiten of activiteiten in te kopen bij het kenniscentrum. Hierbij kan gedacht worden aan: het uitvoeren van arbeidsmarktonderzoek ten behoeve van sectoraal arbeidsmarktbeleid, het uitvoeren van EVC-trajecten, het verzorgen van opleidingen voor praktijkopleiders, het verzorgen van postinitiële of brancheopleidingen, het in uitvoering nemen van werkgelegenheidsprojecten en het beschikbaar stellen en/of verzorgen van examens voor Crebo-opleidingen.

Voor dit soort activiteiten geldt de marktwerking: ze kunnen door bedrijfsleven en onderwijs neergelegd worden bij het kenniscentrum, maar de opdracht kan ook aan andere organisaties, bijvoorbeeld scholen, verstrekt worden. Het is duidelijk dat in de communicatie naar buiten, waaronder het onderwijsveld, het kenniscentrum volstrekt duidelijk moet maken hoe in dezen geopereerd wordt.

Uit het voorgaande wordt duidelijk dat het gewenst is dat de wettelijke taken en de niet-wettelijke activiteiten duidelijk en transparant gescheiden zijn. Problemen tussen branche en kenniscentrum en tussen kenniscentrum en school ontstaan vaak bij de niet-wettelijke taken of bij een mix van de wettelijke taken en de niet-wettelijke activiteiten. De vervlechting van beiden maakt zaken diffuus en bemoeilijkt het besturen van het

kenniscentrum. Het scheiden van de taken voorkomt belangenverstrengeling tussen de vraag van het bedrijfsleven en het bestaansrecht van het kenniscentrum. Scheiding in formele en juridische zin maakt ook duidelijker aan wie verantwoording moet worden afgelegd. De rechtspersoon 'kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven' richt zich expliciet op de wettelijke taken en legt verantwoording af naar de financier het ministerie van OCW. Dit geldt in beginsel niet voor andere rechtspersonen. Deze leggen verantwoording af aan bestuur en/of aandeelhouders.

Vanuit deze optiek kiest de Stichting van de Arbeid voor een strikte juridische, fiscale en financiële scheiding tussen de wettelijke taken en de niet-wettelijke activiteiten, die de kenniscentra uitvoeren. Een en ander overeenkomstig de governance code die voor alle kenniscentra geldt.

5. Samenstelling van de besturen van de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven

Er zijn op dit moment twee modellen mogelijk om het bestuur van een kenniscentrum samen te stellen. Het eerste, meest voorkomende, model is een tripartiet bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van sectorale werkgevers- en werknemersorganisaties en het scholenveld. Met ieder een derde van de bestuurszetels c.q. de zeggenschap. Bij 17 van de 18 kenniscentra is sprake van een tripartiet bestuur. Het tweede model is een bipartiet bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van sectorale werkgevers- en werknemersorganisaties. De verhouding is 50-50. Bij beide modellen komt het voor dat niet alle sectorale werkgevers- en/of werknemersorganisaties in het bestuur van het kenniscentrum vertegenwoordigd zijn. De grote aantallen maken dit vaak lastig. In die gevallen zijn er andere structuren bedacht om de stemmen vanuit deze organisaties te kunnen horen. Het verdient aanbeveling dat de kenniscentra periodiek nagaan of de branches, die niet bestuurlijk participeren, tevreden zijn met hun mogelijkheid tot inbreng.

Afhankelijk van de keuze van het bestuursmodel heeft de paritaire adviescommissie wel of geen zelfstandige wettelijke taak bij het opstellen van kwalificatiedossiers en de advisering aan de ministers van OCW en van LNV. Bij bipartiete besturen heeft de paritaire adviescommissie een zelfstandige functie; bij tripartiet samengestelde besturen niet. Daar adviseert de commissie het bestuur dat het advies aan de minister voorlegt.

De Stichting van de Arbeid spreekt geen voorkeur uit voor de samenstelling van het bestuur van een kenniscentrum.

In haar achterban zijn er voorstanders van het bipartiete bestuur, zonder het onderwijs, waarbij de onderwijstaken in de paritaire commissie aan de orde komen waarin het onderwijs paritair vertegenwoordigd is. Dit bevestigt dat het kenniscentrum facilitair is voor het bedrijfsleven en in dat kader taken uitvoert met en voor het onderwijs.

De meerderheid is voorstander van een tripartiet bestuur omdat er dan minder kans is dat er een wij/zij relatie ontstaat. De Stichting van de Arbeid pleit er dan wel voor om het voorzitterschap zo in te richten dat een werkgevers/werknemersvertegenwoordiger voorzitter is van het bestuur en een onderwijsvertegenwoordiger voorzitter is van de paritaire commissie. Dit voorzitterschap kan om de drie jaar rouleren.

De keuze voor een bepaald model is aan de werkgevers- en werknemersorganisaties en - indien van toepassing - het onderwijs in de betreffende sector.

Het bestuur van het kenniscentrum is er primair om de directe belangen van het kenniscentrum te behartigen. Daarbij is het essentieel dat alle sectorale werkgeversorganisaties zich herkennen in de activiteiten van het kenniscentrum en omgekeerd dat het kenniscentrum zich gelegitimeerd en gesteund weet door sectorale werkgeversorganisaties, zodat sprake is van een stevige verankering van het kenniscentrum. Vanuit deze optiek wordt het wenselijk geacht dat de vertegenwoordigers in het bestuur met last of ruggespraak naar hun eigen organisaties functioneren.

De Stichting van de Arbeid ziet geen aanleiding om de huidige verantwoordelijkheidsverdeling tussen tripartiet dan wel bipartiet bestuur en paritaire adviescommissie te wijzigen. Bij een tripartiet bestuur geeft de paritaire adviescommissie een (bindend) advies aan het bestuur over de kwalificatiedossiers; bij een bipartiet bestuur geeft de paritaire adviescommissie rechtstreeks advies aan de ministers van OCW en van LNV over de kwalificatiedossiers.

De paritaire adviescommissie dient, zoals eerder opgemerkt, ook het examenprofiel vast te stellen.

Om de herkenbaarheid van de paritaire adviescommissies naar de achterliggende branches te vergroten, kiest de Stichting van de Arbeid er voor dat het aantal paritaire commissies niet vooraf beperkt wordt, maar past bij de complexiteit van het werkgebied van het kenniscentrum. De bezetting van de paritaire adviescommissies geschiedt op voordracht vanuit het sectorale bedrijfsleven en het scholenveld. De secretariële ondersteuning vindt plaats vanuit het kenniscentrum, tenzij de paritaire adviescommissie anders beslist.

6. Aantal kenniscentra

Er zijn op dit moment 18 kenniscentra. De afgelopen twee decennia is door besluitvorming binnen de kenniscentra en de ondersteunende bestuurlijke partijen het aantal kenniscentra in aantal flink gereduceerd.

De Stichting van de Arbeid spreekt zich niet uit over de vraag of het aantal kenniscentra verder teruggebracht moet worden of over de vraag of er tot splitsing van bestaande kenniscentra moet worden overgegaan. Het bestuur van de kenniscentra en daarmee de sectorale werkgevers- en werknemersorganisaties (en het onderwijs) zijn de eerst aangewezenen om deze afweging te maken. Schaalgrootte en herkenbaarheid naar de sector zijn daarbij van groot belang.

Er moeten echter wel frequente en structurele operationele lijnen lopen naar de achterliggende werknemers- en werkgeversorganisaties. Dat geldt zeker voor de kenniscentra die een groot werkveld bestrijken, waarin meerdere werknemers- en werkgeversorganisaties actief zijn.

Hiervoor kunnen bijvoorbeeld sectorplatforms worden opgericht, zodat de inbreng vanuit iedere brancheorganisatie gerealiseerd kan worden. Ook is een mogelijkheid om voor elk deelgebied een eigen paritaire adviescommissie in te richten.

Daar waar sprake is van kenniscentrum overschrijdende kwalificatiedossiers is het nodig dat er werkbare afspraken gemaakt worden tussen de betrokken kenniscentra en met het onderwijsveld. Deze afspraken hebben in ieder geval betrekking op de

financiële verrekening van de inzet van de afzonderlijke kenniscentra en de paritaire adviescommissies en op de herkenbaarheid van de betrokken kenniscentra op de diploma's die op basis van het kwalificatiedossier verstrekt worden.

7. Rol van de (gezamenlijke) kenniscentra in de regio

In de regio kunnen de kenniscentra het overleg tussen onderwijs en bedrijfsleven over de wettelijke taken ondersteunen met hun deskundigheid. In het overleg met de roc's en aoc's gaat het dan bijvoorbeeld over de vormgeving van het onderwijs, over de kwaliteit van begeleiding van leer-werktrajecten, over voldoende goede stageplaatsen en over andere gezamenlijke activiteiten van bedrijven en scholen om het beroepsonderwijs en de deelname eraan in de regio te optimaliseren.

Maar gezien het feit dat bedrijven vaak te maken hebben met verschillende kenniscentra en de daarbij behorende consultants en protocollen is het wenselijk dat de kenniscentra zoveel mogelijk hun werkwijze voor wat betreft de wettelijke taken op elkaar afstemmen om dubbel werk en onnodige bureaucratie te voorkomen. Er moet meer eenheid en transparantie komen in hoe zij deze wettelijke taken uitvoeren en ook moet duidelijk worden aangegeven wat er precies gedaan wordt. De samenwerking met de branches en hun regionale infrastructuur (voor zover de branche daarin voorziet) is bij regionale taken van groot belang.

Wanneer de vraag vanuit het bedrijfsleven in alle kenniscentra duidelijk én gelegitimeerd is door het sectorale bedrijfsleven, kunnen de gezamenlijke kenniscentra de vraag van de regionale arbeidsmarkt afstemmen met het scholenveld. De Stichting van de Arbeid onderschrijft de constructie dat de vertegenwoordigers in de regio namens de samenwerkende kenniscentra optreden en niet als vertegenwoordiger van Colo. Op deze manier blijven de banden tussen de afzonderlijke kenniscentra en het sectorale bedrijfsleven aan de ene kant en de activiteiten die in uitvoering worden genomen aan de andere kant duidelijk zichtbaar.

8. Rol van Colo

Colo is de vereniging van samenwerkende kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven, waarbij het Colo-bureau als ondersteunende organisatie optreedt. De taak van Colo is het behartigen van de belangen van de kenniscentra, zoals die gekoppeld zijn aan en voortvloeien uit de wettelijke taken. Colo fungeert als aanspreekpunt en gesprekspartner voor de overheid, waar het de uitvoering van de wettelijke taken van de kenniscentra betreft. Tevens dient Colo de samenwerking en de afstemming te bevorderen tussen de kenniscentra, voor zover van belang voor een optimale uitvoering van de wettelijke taken. Colo treedt ondersteunend en faciliterend op voor haar leden.

Om misverstanden daaromtrent uit de weg te ruimen, merkt de Stichting van de Arbeid op dat Colo op generlei wijze het (sectorale) georganiseerde bedrijfsleven wil en kan vertegenwoordigen. Dat zou onwenselijk zijn en bovendien formeel onmogelijk, omdat in de kenniscentra en/of de paritaire commissies ook het onderwijs (bestuurlijk) participeert. Dat de kenniscentra bij de uitvoering van de wettelijke taken primair uitgaan van de vraag en het belang van het bedrijfsleven is noodzakelijk om tot goed beroepsonderwijs te komen. Dit is echter geen reden om de rol van de centrale sociale

partners en het sectorale bedrijfsleven in het stelsel van het beroepsonderwijs over te nemen.

De participatie van sectorale werknemers- en werkgeversorganisaties in de besturen van de kenniscentra en van centrale sociale partners in het bestuur van Colo, zoals nu het geval is, doet daar niets aan af. Overigens vindt binnen de Stichting van de Arbeid momenteel nog discussie plaats over de wijze waarop centrale sociale partners betrokken zijn bij het bestuur van Colo.